

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

2 De poena fustigationis, exilij, tritemis, & mortis haereticis imponenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

Delictio quia hanc videtur esse clara condemnatio ad mortem quae per iudices laicos, & curiam secularem facienda est.

Ad hunc secundum in Hispania ex speciali privilegio Sedis Apostolicæ dispensationem, commutationem, vel relaxationem perpetui carceris, vel ad tempus, postquam reus est condemnatus, penes solum Inquisitorem generalem efficitur & depositio velis crucibus signata: sic testatur Simancas tit. 1.6. num. 20 & Franc. Pegna. 3. p. direct. 9. 59. comm. 108. & 9. 96. com. 145. Fatinae. quæst. 193. n. 98. Ioann. Rojas de hæretic. post part. 2. n. 200. & num. 382. & 383. & singul. 155. num. 5.

Quod si iniquitas post quantum tempus carcer perpetuus remitti solet? Respondeo nihil esse in hac parte iure statutum, sed arbitrio Inquisitorum relictum, qui inspecta poenitentium humilitate poterunt tempus pro vi sibi visum fuerit abbreviare, vel in aliam leuiorem poenitentiam commutare. Regulariter autem triennio elapso dispensatur cum condemnato ad carcerem perpetuum. At cum condemnato ad carcerem perpetuum irreversibilem non nisi post octo annos lotum dispensatio concedi: sic ex Simancas de cathol. instit. tit. 16. n. 20. & 21. & in Enchirid. tit. 1. a. v. l. 7. n. 3. tradit Pegna direct. 9. 59. comm. 108. circa finem, vers. quæstium scio Fatinae. quæst. 193. n. 104. sine, & propter hanc solitam dispensationem non solet degradari clericus immutandus, de quo vide Pegna direct. 3. p. comm. 46. n. 101. vers. quæst. si quis querat.

PUNCTUM II.

De poena fustigationis exilij, tritremis: & mortis hæreticis imponenda.

1. Quibus hæreticis hæc poena imponatur.
2. Poena mortis quibus hæreticis imponi potest.
3. De factis imponitur hæreticis impoenitibus, & pertinacibus.
4. Item hæreticis negantibus hoc esse sectione iuris impoenitentium suorum.
5. Item dimissis confidenti.
6. Item si in iudicio manifestas errores, & postea negat.
7. Poena mortis afficitur hæreticis relapsis.
8. Dicitur relapsus, qui de primo lapsu non fuit plene convictus sed abiuravit de vehementer.
9. Contra si primo lapsus fuit in hæresim, & postea in suspicionem incidit, tunc est aliqui negans esse relapsum, probabilis est oppositum.
10. Status contrarius.
11. Apponitur quedam limitatio, sed non approbat.
12. Lati debet in eandem hæresim prius abiuratum, ut quis relapsus dici possit secundum aliquos.
13. Probabilis est in quacunque hæresim labatur relapsus dici.
14. Relapsus poenitentibus aanda sunt sacramenta.
15. Qui dicatur Hæresarcha, & dogmatista.
16. Non esse tradendus brachio seculari qui probent.
17. Probabilis est spectatio iuris rigore oppositum.
18. Hæretici conversi ante sententiam ad reconciliationem debent admitti.
19. Si post sententiam conversantur admittendi non sunt.
20. Quod de illo, qui iam in tabulato sperans audire sententiam conversitur.

POenam fustigationis, exilij, tritremis poenitentibus hæreticis imponi testatur Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 42. num. 6. & 11. Ioan. a Rojas singul. 2. n. 2. & 25. Fatinae. 9. 193. n. 85. Credo tamen in Hispania poenam fustigationis vel tritremis non imponi nisi hæreticis, qui tardissimi, durique fuerint ad conversionem. Romæ verò, & alibi affirmat Rojas de hæretic. 2. 63. Bollius tit. de hæret. n. 18. Fatinae. n. 88. poenitentem hæreticum loco carceris perpetui ad tritremis triennio condemnatum. Item delictum committenti, ob quod est vehementer de hæreticis suspectus, solet hæc poena fustigationis, exilij, vel tritremis indici.

Pœna mortis, quæ gravissima est nemini est dubium hæreticis imponi posse ab Ecclesia, & esse iustissimam, quia delictum gravissimum est, & Ecclesia perniciosissimum. Habere autem Ecclesiam hanc potestatem a Christo Domino probant optimè Bellarm. lib. 3. de laicis c. 21. & 22. Valent. tom. 3. disp. 1. quæst. 21. p. 3. Simancas 46. n. 44. Covarr. lib. 2. var. cap. 10. num. 10. Suar. de hæ. disp. 20. sect. 3. n. 18. & disp. 23. tota sect. 1. Fundamentum præcipuum est, quia sine hac potestate non satis Chritus Dominus Ecclesia suæ providisset: neque enim posset reblies, & inobedientes coercere, & eorum delicta vindicare, poena oportet, neque membra putrida, & nociua toti corpori tollerare. Quapropter censet Suar. loco allegato disp. 20. sect. 3. n. 1. etiam esse hanc Ecclesiæ potestatem negare. Frita de finitum est à Bonifac. VIII. in extrax. v. gram. sanctam de martirij. & obedient. & ab Innocent. IV. in c. ad Apostolicam de sent. & re iudic. in 6. & c. 1. de homicid. in 6. & alij textibus, quos interpretantur Doctores congruent: quibus consentiunt leges imperatoriarum hanc poenam mortis hæreticis impoenitentibus, quicunque C. de hæreticis, ibi, ultimo supplicio coherantur qui illicita

docere tentaverim. Et idem est qui tentaverint addicere illicita quia docere, & discere, illicita equiparantur in iure l. culpa. C. de maleficijs. & tradit glossa in cap. excommunicamus 2. verbo puniendi de hæret. Idem habetur l. Arriani C. de hæretic. Verum est Ecclesiam non solere, exequi hanc potestatem per iudices, & ministros Ecclesiasticos, sed per laicos, & media illorum temporali potestate; iuxta cap. ad abolendam. §. præterea, de hæretic. Quia id videtur decentius, & pietati Ecclesiæ conformius; & quia sic indicatur potestatem temporalem inferiorum, & subditam esse spirituali potestati: at ubi à iudicibus fidei delinquens seculari brachio remittitur puniendus, debet iudex laicus poenam statim exequi, neque in illius potestate est remissionem facere, iuxta cap. ut officium de hæretic. in 6. alijs, ut fautor hæreticorum puniri poterit. Ceterum, quia varii sunt hæreticorum gradus, neque omnibus (etiam si digni sint) hæc poena mortis imponitur, declarandum est quibus imponatur, & ut à facilioribus incipiamus.

Primò dicendum est hæreticis impoenitentibus, & pertinacibus hanc esse poenam impostam: constat ex c. ad abolendam de hæreticis. & tradit Simancas, de cathol. instit. tit. 16. num. 6. Eymer. 2. p. direct. 9. 40. n. 1. & ibi Pegna com. 65. Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 55. in fine Fatinae. quæst. 196. §. 2. num. 4. Julius Clar. lib. 5. §. hæresis. Suar. de fide disp. 23. sect. 2. num. 3. & omnes Et ratio est manifesta, quia si poena mortis alicui hæretico imponenda est, impoenitenti, & in suo errore obstinato debet imponi, vtpote qui omnium delinquit gravissimè. Prius autem quam hæc poena afficiatur hæreticis, tentanda sùnt omnia media, quæ iudicibus fidei contententia vifa fuerint, ut errorem agnoscat: & præcipuum est, ut medijs viris doctis, & versatis convincatur de suo errore. Si autem huic medio sapius repetito non acquieverit, sed in suo errore tenaciter perseverare voluerit, brachio seculari tradendus est, comburendus vivus, tanquam palme arefactus, cuius nulla spes est fructum laturus; eius tamen lingua alliganda est, ne impijs blasphemias aditantes offendat.

Dico, secundò. Eadem poena mortis imponitur hæreticis fictione iuris impoenitentibus: ij sunt, qui legitimis testibus convicti negant hæresim commississe, quia præsumuntur in illa perseverare, dum illam non confitentur. Neque obstat exteriori fidem Catholicam profiteri; quia reputatur dolosa, & ficta professio: & colligitur ex cap. ad abolendam, quatenus ibi mandatur seculari iudici puniendum relinqui hæreticum qui in hæresi deprehensus satisfactionem congruam exhibere recusat: qui autem legitime convictus de sua hæresi illam fatetur, satisfactionem congruam non exhibet. Merito ergo poena hæreticis pertinax, & incorigibilis est puniendus: sic communis omnium sententia, ut videre est in Calderino tract. de hæret. rub. de hæret. impoenitentibus. num. 1. Rojas eodem tract. 1. part. num. 69. Simancas tit. 16. num. 25. Eymer. 2. part. quæst. 34. n. 2. & 3. & ibi Pegna comm. 59. Didac. Canteræ quæst. crim. rub. de hæresi. cap. 1. num. 57. 60. & 61. Suarez de fide, disp. 23. sect. 2. num. 5. Fatinae. quæst. 178. num. 20. & alij apud ipsos. Ibi autem nunquam vii concrematur sed prius suffocatur eo quod solum præsumptione iuris hæretici impoenitentes reputantur. Vt autem hæc poena locum habeat tria, vel quatuor requiruntur. Primò, ut verba vel facta de quibus hæreticus accusatus, & convictus est, sint appetè contra fidem, neque alium sensum habere possint. Secundò, ut per testes contestes omni exceptione maiores convincatur talia facta fecisse, vel verba protulisse in nostræ fidei offensionem. Tertio, ut non possit obliuio præsumi, cum in negatiua perseverat: sic Arnold. Albert. tract. de agnosc. assert. cathol. 9. 34. num. 52. Rojas tract. de hæretic. p. 1. num. 84. Pegna 2. part. direct. quæst. 34. comm. 59. in medio. & 3. p. sit. de 12. modo terminandi processum, comment. 48. n. 208. Difficultas autem est non levis, quando obliuio præsumatur: Cui optimè respondet Pegna 2. part. direct. 9. 34. comm. 59. vers. in his ergo In factis arduis, atrocibus, & horrendis etiam post longum, tempus obliuionem non præsumi, ut pote in direptione, & conculcatione imaginum, prædicatione hæresum. Et idem est de factis, aut dictis solitis, & consuetis, licet ardua non sint, & in iis quæ semper delinquentes committantur. In ceteris verò causis, quæ insignes arduæ non sunt, nec solitæ & consuetæ: neque delinquentem committantur decennio regulariter reputatur obliuio, nisi aliud iudici visum fuerit pensata delicti, & personarum circumstantiarumque qualitate.

Ex his inferitur velut diminutum confidentem, & negatiuum curia seculari esse tradendum, qui non fatetur omnes errores hæreticales de quibus per testes contestes omni exceptione maiores esset convictus, si illi adeo recentes, ac graves essent, quorum verisimiliter credi non posset obliuio, quia non est vera confessio, cum de omnibus peccatis non agitur. quem paniceo de poenitent. dist. 1. & perseverantia, & contumacia in vno solo errore verum hæreticum constituit, etiam si alios abiuret, & detestetur: sic Simancas in Enchirid. tit. 61. n. 4. Ioan. Rojas tract. de hæreticis. 2. part. assert. 21. Pegna 2. part. direct. comm. 59. in fine Suarez disp. 23. sect. 2. n. 6 De illo autem qui omnes suos errores fatetur, reculat tamen manifestare aliorum errores, quorum

DE
VSTRO
ALIA
TON,
II II

368 De pœnis temp. hæret. special. de confisic.

conuincitur habere noticiam, aliqui existimant non esse vt impenitentem hæreticum damnandum, quia ex hac occultatione solum conuincitur factorem hæreticorum esse, non autem verum hæreticum. Ergo non debet vt verus hæreticus, & impenitens condemnari, & ita audit in inquisitionibus Castellæ prædicari, sed propter hanc causam torqueri. Cæterum credo de rigore iuris vt verum hæreticum impenitentem damnari posse, & curiæ seculari traditi sic occultantem aliorum errores cum suis manifestat, eo quod non præsumitur manifestare verè & ex animo, sed fictè, cum tempore penitentia ita hæreticis fauente sic Suarez *supra* n. 6. Dec. tract. crim. lib. 5. c. 5. num. 10. & 16. Burlat. *confil.* 7. n. 14. Ludouic à Paramo de *orig. sancti inquisit. lib.* 3. *quæst.* 9. n. 193. & *seqq.* Pegna *direct.* 2. p. 9. 34. *comment.* 59. *versic. ex his possumus* Fatinaeus de *hæresi, quæst.* 196. S. 1. n. 17. Simancas de *catholicis institut.* tit. 48. num. 27. & 28.

6 Sed quid si in iudicio hæreticus suos manifestaret errores, postea vero confessionem factam reuocaret? Affirmandum existimo, vt impenitentem esse damnandum, si in reuocatione persistit, & causam reuocandi, & iustitiam prædictam primam confessionem verosimilem, non ostendit. Et ratio est, quia ex propria confessione iam est plene delictum probatum; cum vero postea reuocet, præsumitur reuocare dolose ad eludendam penam ordinariam: aliàs si facta hac reuocatione non posset vt hæreticus negatius condemnari, cum etiam condemnari non posset vt hæreticus penitens, quia penitentia signa de suo errore non ostendit, euidenter sequitur omnibus hæreticis dari anam suam reuocandi confessiones vt sic penam ordinariam cuius tenent quod non est permissendum, & ita docet Fatinaeus de *hæresi*, 9. 287. n. 75. & 9. 196. n. 20. & 21. vbi alios refert, cito contra tenet Didac. Cantero in *q. crim. rubr. de hæresi. cap. 1. num. 70.* motus ea ratione, quia per hanc reuocationem aliquid minuitur de fide, & firmitate confessionis factæ. Sed est frivola ratio, quando non probatur causa reuocationis. Adde, esse minueretur aliquantulum firmitas confessionis, conuictus tamen p. æcedentibus iniuratur, vt integram probationem retineat.

7 Dico tertio. Eadem pena mortis afficiuntur hæretici relapsi, id est, qui post abiurationem erroris, vel penitentiam canonicam deprehensi fuerint in abiuratum hæresim reincidisse: habetur expressè *cap. ad absolendum*, § *illos quoque de hæresi. ibi illos quoque qui post abiurationem erroris, vel postquam se propriam hæresim examinatione purgauerint deprehensi fuerint in abiuratum hæresim reincidisse seculari iudicio sine ulla penitus audientia decernimus relinquendos.* & tradunt ibi glossa, & Holtens. Felin. Abbas & omnes. Notandum tamen est verbum *deprehensi*, quo vitur textus: indicat enim ad alios deprehensus esse hæreticos in hæresim reincidisse. Quapropter si quis sponte à nullo alio præuentus manifestaret se in hæresim abiuratum reincidisse, credo penam mortis euadatur; quia ratio, quare pena mortis hæreticis relapsis imponitur, est, quia præsumitur fictè conuerti, & esse incorrigibiles: at qui à nullo præuentus fictum deserit, & penitentiam expostulat, clarum signum tribuit veræ conuersionis. Ergo: Et ita docet Albert. in *lib. de agnos. assert. quæst.* 2. §. 2. Pegna alios refert, 3. *part. direct. c. mm.* 12. *versic. sed quid si relapsus.* Menochius *confil.* 82. num. 168. vbi ampliat conclusionem, etiam si captus sit hæreticus dummodo fateatur hæresim, de qua in processu non constabat. Decian. *tract. crim. lib. 5. cap. 56. num. 12.* Fatinaeus n. 193. num. 39. Paramo de *origine sancti inquisit. lib. 3. q. 4. rubr. de forma. & ordine iudicario. n. 12.* Alphon. de Castro *tract. de iusta hæresi. punit lib. 2. cap. 2.* Aduertendum tamen multum est, an hic relapsus sponte veniat, si enim probetur metu probationum sibi instantium venire, eo quod intelligebat alios se præparare ad illum accusandum; non videtur penam mortis euadatur: sic docet Castro Farinac. Decian. *locis allegatis.* Quapropter Pegna, Paramo, Fatinaeus expostulantur delictum occultum: nam in publico ferè semper hæc præsumptio oritur, quod metu probationum misericordiam expostulauerit, & non ex animo. Quod si prima vice reus de hæresi conuictus fuit sola sua confessione, & postea per testes conuincitur relapsus esse, est de rigore iuris pena relapsorum condemnari possit; si tamen priores errores abiurauit commissos tempore quo impubes erat, ad misericordiam, & reconciliationem admitti potest, iuxta quandam instructionem Vallisoleranam 12.

8 Circa prædictam conclusionem est prima difficultas, an dicatur relapsus, & curiæ seculari tradendus, qui de primo lapsu non fuit plene conuictus, sed abiurauit de vehementi in secundo autem lapsu plene conuincitur: In qua difficultate pro parte affirmatiua est expressa decisio text. in *c. accusatus in princ. de hæresi. in 6. ibi, Accusatus de hæresi vel suspectus contra quem de hoc crimine magna, & vehemens suspicio orta erat, si hæresim iudicio abiurauit, & postea commisit in ipsa censeri debet quadam iuris fictione relapsus, licet ante abiurationem suam hæresim crimen plene probatum non fuerit contra ipsum;* & ibi omnes Doctores quos frustraneum est recensere. Notanda tamen sunt verba textus, quia non dicit, quod verè sit relapsus, sed quadam iuris fictione; ad hoc enim requirebatur, vt in idem delictum eodem modo esset bis lapsus. Secundò requiritur, vt prius de suspicione

hæresis vehementi abiurauerit, secus si solum de leui suspicione, vt in *suprad.* textu cauetur expellè, ibi, *si autem leuis, & modica suspicio illa fuerit, quanquam ex hoc sit gravis puniendus non tamen debet in hæresim relapsorum puniri.*
9 Solum autem controverti potest calus contrarius quando scilicet primo abiurauit hæresim, postea vero incidit in illius vehementem suspensionem, an tunc fictione iuris dicatur relapsus, & curiæ seculari tradendus? Negat Rojas *tract. de hæresi. c. 2. p. n. 333.* Mouetur præcipue ex textu in *c. litteras de presump. vbi* post factam confessionem & abiuratum hæresim quam de se, & fratre suo confessus fuerat postea hæresim fratris negauit, ob cuius negationem tanquam suspectus de hæresi condemnatur, & non tanquam hæreticus relapsus. Secundò probari potest, quia in *c. accusatus*, fictione iuris, & non proprie reputatur hæreticus, qui abiurata hæresi, de qua fuit plene conuictus iterum in ipsius suspensionem vehementem incidit. Cum ergo nihil statuerit de illo, qui prius vehementer suspectus fuit, & postea in manifestam hæresim incidit non debemus illi penam relapsorum applicare, quia non sunt excedendi, & ita feruari in praxi ab Inquisitoribus Italiae, testatur Farinac. *quæst.* 195. num. 18.

Cæterum hæreticis fauendum non est; sed omnino exterminandi. Quapropter credo probabilius param relapsi si supradictò imponi potest, quia vt quis fictione iuris reputetur relapsus sufficit si de vno lapsu plane, & indurabiliter constet. & de alio præsumptione vehementi. Quòd autem lapsus præsumptus antecedit vel subsequatur lapsum certum, accidentarium esse videtur, & leuis considerandus: & ita tenet late probans Menoch. *confil.* 82. num. 148. lib. 1. Alphon. de Castro de *iusta hæresi. lib. 2. cap. 1. Sancti. tract. de hæresi. cap. 16. n. 3. versic. secundo modo.* Buiati. *confil.* 7. n. 15. lib. 1. Farinac. de *hæresi. q. 195. n. 17.*

10 Neque obstant contraria. Non text. in *cap. litteras*, quia ibi solum dicitur confessum esse hæresim sui, & fratris quam confessionem postea reuocauit, ob cuius reuocationem, & priorem confessionem factam suspectus vehementer de hæresi fuit: non tamen ibi dicitur prius hæresim abiurasse, & postea in vehementem illius suspensionem incidisse. Ad secundum concedo gratis in *cap. accusatus* solum haberi esse fictione iuris relapsum, qui post vehementem hæresim abiurata suspensionem in illam incidit manifestè: at inde non probabilissimè colligi idem esse didicendum siue suspicio antecedit, huius subsequatur lapsum manifestum. Deinde nego solum haberi in *suprad. cap. vt relapsus* qui post vehementem hæresim suspensionem in illam incidit manifestè in potius habetur contrarium si quidem ei, qui primò hæresim abiurauit, si postea comparatur hæreticis facere tanquam relapsus puniatur. Inquit enim textus: *Ille quoque de cuius lapsu in hæresi ante abiurationem existit, vel nec constet si post illa hæreticos receperit, deducat, visitet sine affectu, aut dona vel munera seu famorem eius impendat merito debet iudicari relapsus;* & tradunt omnes. Quapropter Farin. qui n. 18. dixit Inquisitoribus Italiae non solere vt relapsum condemnare eum, qui primò confessus, vel conuictus fuit de hæresi, & postea in illius vehementem incidit suspensionem. Aduertit n. 32. non esse extendendam hæc doctrinam ad hunc causum expressum de fauore hæreticorum.

11 Limitant autem Alphon. de Castro de *iusta hæresi. presit. lib. 2. cap. 2.* Menoch. *confil.* 82. n. 149. *in fine.* n. 156. lib. 1. Simancas de *catholicis institut. tit. 57. rub. de relapsis n. 6. & 7.* Azor. 1. p. 1. l. 1. 14. q. 4. Hoc esse intelligendum, si fuerit hæreticis profertentibus eandem hæresim, quam ipse prius abiurauerat, secus vero si diuersam: quia tunc non censetur in priori hæresi abiurata consentire. Cæterum hæc limitatio admittenda non est, sicut neque illam admittit Petr. Gregor. *synagm. iuris lib. 3. cap. 8. n. 6. versic. relapsus* Decian. *tract. crim. lib. 5. cap. 56. nu. 12.* Didac. Cantero *q. crim. rubr. de hæresi. cap. 1. num. 58. in fine.* Quia abiurans hæresim tamen omnes hæreses abiuratae proinde si in vehementem illius suspensionem incidit relabi fictione iuris censetur, vt mox dicemus.

12 Secunda difficultas est, an requiratur sibi in eandem hæresim prius abiuratum, vt quis pena relapsorum afficiatur. Et quidem si cum priore hæresim in quam incidit, abiurauit, simul etiam generaliter omnes abiurauit, vt mos est, nemini esse potest dubium, vt relapsus condemnandum esse, quia tamen habetur in *c. accusatus, §. enim vero de hæresi. in 6. ibi, eum enim qui in una hæresi specie vel secta commisit, aut in uno ipsius articulo, seu Ecclesie sacramento errauit, & postmodum hæresim simpliciter vel generaliter abiurauit si ex tunc in aliam hæresim speciem, seu sectam aut alio articulo, seu sacramento commisit, volumus vt relapsus in hæresi iudicari, & notant ibi glossa, Archid. Gemian. & reliqui Doctores. Verum si solum hæresim, in qua incidit, abiurauit, & postea in aliam diuersam relabitur, glossa in *suprad. c. accusatus*, & ibi Ioan. Andr. n. 8. & 9. Repert. inquisit. *verbo relapsus* sub *vers. 3.* Eymet. 2. p. *direct.* 9. 40. n. 5. *versic. secus si tantum*, ibi Pegna *tom. 65. Menoch. confil.* 82. n. 156. & *seq. lib. 1. Suar. disp. 23. de fide, negant* relapsum dici quia neque ratione criminis, cum diuersum sit, neque ratione abiurationis potest dici relabi: & fauet *suprad. text. accusatus, vbi* expressè postulari abiurationem generalem totius hæresis, vt quis relapsus censetur.*

13. Nihilominus affirmatiam partem tuerentur Ioan. Monach. Archidiacon. Gemman. Francus in *suprad. c. accusatus*. Mandat in additione ad Rupert. verbo relapsus, sub v. 3. lit. B. Vmbert. Locat. in *iudicial. inquisit. verbo relapsi*. n. 6. Pegna *supra*. dicit hanc opinionem prauariere Decian. *tract. crimin. lib. 5. c. 56. num. 2.* Et ratio esse potest quia ab iuribus quamlibet heresim, taceat omnes hereses abiurat, quia abiurat recessum à diuina reuelatione per Ecclesiam proposita, quae in omni heresi includitur, promittitque tacite ab Ecclesia non discessurus. Ergo ex hac praescripta abiuratione, si in heresim labatur, relabi cententibus est. Propter quam rationem haec mihi opinio probabilior apparet. Limitada tamen est doctrina, in casu, quo prius de heresi voluerit suspectus abiurari, & postea in diuersam heresim (speciem lapsus fuisse, quia in hoc casu, etiam si, abiuratum prior generaliter fuit, non debet cenferi relapsus per textum in *c. accusatus ibi*, *postea deliquit in ipsa*, quali dicitur, si in ipsa heresi deliquit, quam prius de vehementer abiuratus fuit in alia dicitur & notatur. Faciunt q. 195. n. 46. Secundo limitanda est, ut intelligatur, si post abiurationem heresim incidit in aliam diuersam, tunc si post heresim purgationem, quia abiurans vnam heresim, omnes abiurat, aut purgans se ab vna heresi infamiatione, non ab omnibus se purgatur, quapropter vt relapsus conueniam potest qui solium vna heresim abiurauit, si in aliam diuersam labatur non tamen si se ab vna purgauerit, & in aliam incidit, vt opinio notatur Pegna *direct. 3. p. rubr. de secundo visio facit praesent. comment. 33. n. 50. circa fin. fatin. q. 195. n. 30.* Lantonic. Patano de *orig. sanct. Inquisit. lib. 5. q. 4. rubr. de expulsiōe processus in causis fidei, n. 5.*

14. Adhuc tamen in omnibus relapsus penitentibus, & curiae seculari tradendis danda esse sacramenta penitentiae, & Eucharistiae, iuxta *c. super eo, de heresi. in 6. & tradit Simancas tit. 63. n. 7. Suarez de fide. disp. 23. sect. 2. n. 12.* et contra tenet de Eucharistiae Sacramento Cautera *q. de hereticis, n. 13 pag. 373.* Conari. *lib. 1. var. c. 1. n. 11.* Vnum tamen est certum potius ad reconciliationem non admitti, etiam si contentes exstant. Cautera *ibid. Sanchez lib. 2. Decal. c. 27. num. 23.*

15. Retra dendum de heresiarchis, & dogmatistis enim sunt non solum qui errores inueniunt, & confinxerunt; sed etiam qui iam inuentos, & confictos quasi ex officio, & consuetudine aliis publicè, vel occultè praed. carunt; quia ratione huiusmodi conductæ praedicationis, vere sunt magistri, & Principes erroris, & hereticorum sequentium illos: vt colligitur satis ex *cap. qui aliorum. 2. q. 3. ibi, qui aliorum defendit errorem multo amplius damnable est illis, qui errant, quia non solum errat, sed etiam alia offendicula erroris preparat, & cōstr. Unde, quia magister erroris est non tantum heres, sed etiam heresiarcha dicitur q. sic notatur Alberti. *tract. de agnoscenda assert. q. 30. n. 60.* Eymeric. p. 9. 3. ibi Pegna *comment. 64.* Farin. alios referens q. 178. n. 15. Suarez de fide. disp. 23. sect. 2. n. 11. Notatur dicit dogmatistas, & heresiarchas vocari, qui alios peruertere conentur, quasi ex officio & consuetudine; vt excluderem eos, qui consang. uincos suos peruerterunt, aut vnum, vel alterum penitentium; enim non proprie heresiarchae aut dogmatistae dicuntur, vt bene nota. at Suarez *supra. num. 11. fin.* aus postis.*

16. Prima sententia docet hos heresiarchas, & dogmatistas sine ulla misericordia brachio seculari esse tradendos, quantum signa exhibent conversionis, & penitentiae sic acter deservit. Simancas de *causis inquit. tit. 47. n. 50. & segg. & in encheirid. tit. 59. n. 1.* Rep. Inquisit. verbo docere. Ioan. Rojas *tract. de hereticis, 2. part. n. 339. asser. 43.* Suarez de *disput. 23. sect. 2. n. 9.* & Pegna statim allegandus dicit, speculata horum temporum conditione miserima, hanc sententiam sine vilo errore obiterari posse, et si ipse iudex esset, nullum permittere videri abique vltimo supplicio, Rationes huius sententiae non leues sunt prima quia variis legibus hac pena ij heretici afficiuntur: *l. cum qui seruum, C. de apostatis, l. quicumque, C. de hereticis, l. fin. C. de iudicis, l. 2. C. ne sacrum baptisma*, quibus legibus standum est, cum iure canonico contrarium dispositum non sit; non enim alienum, & inusitatum est in penis imponendis ius canonicum supplere per ius civile. Secunda, quia etiam in iure canonico cautum fit hereticos penitentes ad reconciliationem admittendos, hoc debet intelligi de hereticis communitate contingentibus, non de hereticis qualificatis, & à communi modo peccandi exorbitantibus; ij enim non regula communi metiendi sunt, quia plura concernunt delicta, & circumstantias in suis peccatis; ob quae lex simpliciter loques in illis locum habere non debet, argument. *l. nunquam plura, ff. de primat. delict.*

17. Nihilominus etià haec sententia satis probabilis sit, probabilior ex illis, heresiarchis, & dogmatistis, si vere penitentiae signa ostendant, admittendos esse ad reconciliationem, neque brachio seculari tradendos sic tradit ex Concilio Biterrensi, & Tataroconensi. Franciscus Pegna *direct. 2. part. comm. 64. vers. c. an notetur Eymeric. 3. p. de castano modo terminandi processum. n. 188.* circa finem Decian. *lib. 5. tractat. crimin. c. 54. n. 47.* Didac. Cautera *q. crimin. rubr. de hereticis, c. 1. n. 70. v. est nunc videndum*, Ratio praecipua iuritur, quia nullus est textus in iure canonico hanc penam illis indicens; imò potius in *cap. ad abolendam*, contrarium non leuiter insinuat; quare enim Pontifex eos, qui docet

illos qui credidit hereses, ibi, *aliter sentire aut docere non mesuunt*. Et de omnibus subiungit ad misericordiam recipi posse, si publicè contententur abiurare, & satisfactionem congruam exhibere: Itè Berengar. quem constat fuisse heresiarcham, conuerti volens receptus fuit ad gremium Ecclesiae. *c. ego Berengarius, de obsecrat. distin. 28.* & de Cazalla, qui fuit heresiarcha insignis, testatur Cautera *supra*, relaxatū fuisse brachio seculari, ex speciali breui Sedis Apostolicae, aliis non relaxandus Neque deest ratio congrua in huius opinionis fauorem. Nam heresiarcha conuersus & alios facilius conuertet, & conuersos in fide confirmabit. Neque obstat legibus imperatoris caueri vltimo supplicio afficiendum esse aliorum peruersorem; habetur enim *l. vltim. C. iudicis ibi, pena sanguinis destinatus, qui fidem alterius expugnauit peruersa doctrina. & in l. penultim. C. de apostatis dicitur pena cap. esse puniendum qui alium peruertit*. Itè colligitur ex *l. quicumque, C. de her. l. 2. C. ne sacrum baptisma iteretur*. Non, inquam obstat haec leges, tum quia si aliquid probaret, ex illis inferendum esset, quemlibet peruersorem alterius, et si vnus esset tantum, vltimo supplicio esse afficiendum. Tum & praecipue, quia hereses locum non habent in hoc crimine, quod mere Ecclesiasticum est, nisi quado heretici ex foro Ecclesiae plectuntur, & iudicio laeculari traduntur iudicandi. Debent tamen Inquisitores in iis admittendis prudentissimi, & vigilantissimi esse, ne sub peile ouina lupus regatur, & simulata penitentia simplices decipiant: vt dicitur in *c. vi officium de heret. in 6. ibi, prouiso solerter, ne simulata conuersione redeant fraudulenter, & vni. imo se ipsos fallentes sub agni specie lupum gerans*. Quapropter multis experimentis tentandum est, an hęc, an ex animo conuertantur, & grauius: sunt illis penitentiae imponenda, praecipue carceris in eis subilibis, à quo non nisi post longissimū tempus, & manifestissima signa verae conuersionis liberandi sunt, sic Franciscus Pegna *direct. 2. p. q. 39. comment. 64. vers. c. superis* Farinacius *q. 193. n. 12.* Simancas de *causis inquit. tit. 47. n. 72.*

Placent tamen mihi limitationes, quas adducit Pegna loco allegato, vt scilicet ad reconciliationem non admittantur dogmatistae, & heresiarchae; qui post longum tempus, frequentelque admonitiones, & iam iam tradendi curiae seculari penitentiae signa ostendunt; quia non videntur studio veritatis, & ex animo conuerti, sed timore mortis ad vitandam penam. Item neque etià admittantur illi, qui praecipue in comminationibus, penis, praemiis, promissionibus iuratis, aut aliis exquisitis modis conati sunt fallam doctrinam persuadere; & demique vt Regem, Principem, aliaue personas regales peruertere conati sunt, quia in iis omnibus ratione immanitatis criminis, & defectus penitentiae, qui semper timetur, datur occasio sufficiens, vt Ecclesia possit discedere à communi regula statuentis hereticos penitentes ad reconciliationem admitti, per quae patet solutio ad secundam rationem contrariae sententiae. consentit iis Laetius Zechius in *summ. 2. part. tit. de fide, rubr. de heresi, c. 1. num. 17. vers. fallunt tamen praedict.* Farinacius *q. 193. §. 1. à num. 7. & segg.*

His omnibus relapsis, qui penitentiae signa ostendunt, etiam si brachio seculari tradantur, neque ad publicam reconciliationem admittantur, concedi debent Ecclesiastica sacramenta, sicut de relapsis penitentibus diximus ita Simancas in *encheirid. tit. 63. nu. 7.* Suarez de fide. *disp. 28. sect. 2. n. 12.* & cauetur in *c. super eo, de hereti. in 6.* qui textus est de relapsis expressè loquatur, ad omnes penitentes excedit ex identitate rationis. Neque obstat contrarium sentire quoad sacramentum Eucharistiae. Couarruias *lib. 2. variarum, c. 1. num. 11.* & Cautera *rubr. de heret. num. 13. fol. 173.* moti consuetudine, quae, meo iudicio, sustinenda non est, cum videatur esse contra ius diuinum

18. Demique de hereticis penitentibus tate conuersus solet dubitari, an debeant ad reconciliationem admitti, vel potius brachio seculari tradi; Et quidem si ante sententiam, etiam post receptas probationes, & testium publicatione conuertantur, communi sententia docet ad reconciliationem admittendos esse: colligitur satis ex *c. excommunicamus. l. 2. §. si qui de heret. & tradit Anod. Albert. in rescript. c. 1. de hereticis in 6. q. 12. n. 5. & segg. Zanch. tractat. de hereticis, cap. 16. n. 5. Pegna director. 2. part. comment. 8. ad c. ad abolendam vers. usus autem*, Farinacius alios referens *quasi. 193. n. 5.* Suarez de fide. *disp. 23. sect. 2. n. 15.* Simancas de *causis inquit. tit. 47. n. 36. & n. 47. & segg.* Decian. *tract. crimin. l. 5. c. 54. n. 3.* & fauet consuetudo, & praescripta omnium Inquisitorum. Neque obstat *cap. ad abolendam, de hereticis*, vbi solum iis, qui contigit, & confessum, postquam fuerint deprehensi, ad fidem redierint, iubentur admitti ad misericordiam: sed ij, qui post receptas probationes, & testium publicationes, & repetitas monitiones redeunt, dici non possunt continui, & confessum redire. Ergo non sunt ad reconciliationem admittendi: Non, inquam, obstat, quia si intra tempus, quo condemnari possunt, redierint, continuo, & confessum redire censentur: & fauent ea quae tradit Menochius de *arbitr. casu. 8. q. 10. & n. 11. glossa §. vlt. Inquit. de inutilib. stipular. Eymeric. 3. p. q. 98.*

19. Verum si post latam sententiam conuertantur, satis contrarium est inter Doctores, an tunc debeat ad reconciliationem admitti?

Probabilis credo regulariter admittendum non esse: quod satis

DE
VST
ALAC
TONI

Leis indicatur in cap. excommunicamus. 1. & 2. de hæreticis, ubi danari reliquitur brachio seculari debita animadversione puniendi. Ergo post damnationem iam functus est iudex Ecclesiasticus officio suo. Item, quia traditus curiæ seculari ad misericordiam non admittitur, vt statim dicemus: sed nullus damnatur vt impenitens, qui seculari curiæ non tradatur per ipsam condemnationem. Ergo facta condemnatione iam non est locus remissioni: ita multis relictis docet Farinac. *quæst. 193. num. 58. & 59. iuncto 57. Pegna 2. part. direct. comm. 36. vers. postquam.* Suarez. *de fide, disp. 23. sect. 2. n. 16. Simancas de cathol. instit. tit. 46. n. 26. Dixi regulariter nam in aliquo casu raro, in quo magna veræ conuersionis indicia reus offenderet, & de quo sperari posset fructus, possent ab Inquisitoribus exequitate ad misericordiam admitti.*

20. Ex his inferitur quid dicendum sit de illo, qui eductus è carcere, vel potius in tabulaculo existens audierit sententiam conuictur, an. inquam, ille recipendus sit? Ratio dubitandi est, quia respectu huius iam est sententia prolata, illique manifesta, etsi non sit promulgata. Ergo eius conuersio post condemnationem fit, Ergo non verè debet censeri, sed ad vitandam penam ac proinde recipienda, & ita cauetur in quadam Madriliana instructione. Refert Francisc. Pegna 2. p. dir. comm. 39. *vers. postquam,* cui ipse consentit. Nihilominus si in aliquo casu Inquisitores viderint specialissima conuersionis signa, poterunt & hunc ad reconciliationem admittere, quia id videtur pietati, & misericordie Ecclesie conuenire; & docuit ipse Pegna *supra. & 3. part. comm. 42. n. 175. circa finem Decian. tract. crim. lib. 5. c. 39. n. 3. Farin. de hæres. quæst. 193. n. 60.*

PUNCTUM III.

De pena portandi saccum benedictum, & omitte penitentias sibi impositas.

1. Portatio sacci propter infamiam pena reputari debet.
2. Inquisitores aduersus non exequentes penitentias procedere possunt.
3. Omitte implere penitentias aliqui vt relapsi condennant.
4. Probabilis tanquam impenitentem puniendum esse.
5. Proceat, tametsi ipse sub iuramento se obligasset ad penam relapsi sustinendam.

AD corporales penas reduci potest, propter infamiam, quam gignit sacci benedicti portatio. Solent enim Inquisitores consuetudine iam recepta per totum orbem hæreticos penitentes in signum conuersionis, & desolationis erroris impetare, vt parenter supra vestes portent saccum quandam crucis rubri, vel crocei coloris signatum; de quo latè Pegna ad Eymet. 3. part. comm. 42. n. 175. Farin. q. 193. n. 91. Simancas de catholic. instit. tit. 47. n. 9. & segg. Ioan. à Rojas singul. 1. n. 23. & tract. de hæret. 2. p. n. 309. Calderin. tract. de hæreticis redeuntibus & conuersis. 8. Repertor. verbo *carcer.* verbo *crux.* verbo *infamia.* & alij apud ipsos.

2. Difficultas autem est, an si ij hæretici penitentes supra dictam habitum occultauerint, aut abiecerint, possint ab Inquisitoribus puniri, & qua pena puniendi sint, & generaliter quoties reliquas penitentias impositas non exequuntur. Et quod ad primum attinet certum est posse Inquisitores aduersus hos penitentes penitentias iniunctas non implentes procedere, tanquam de hæresi suspectos, non enim leuem suspicionem ingerunt conuersionem antecedentem fictam esse, & errores præcitos non ex animo detestari, siquidem eorum satisfactione parui pendunt, & omitte: sic docent Eymet. 3. p. q. 97. & ibi Pegna *comm. 146. circa prius. Simancas de catholic. instit. tit. 48. n. 29. & 30. & in enchirid. violata relig. tit. 61. rubr. de penit. n. 7. Campegius in addit. ad Zanch. tract. de hæretic. c. 20. in verbo *penas.* Farin. q. 93. de hæres. n. 123.*

3. Quoad secundum verò, qua pena puniendi sint hi hæretici penitentes implere recalcantes, non est constans omnium sententia. Aliqui enim dicunt, vt impenitentes, & relapsos condemnandos esse, & curiæ seculari tradendos. quod præcipue locum habet in penitentia carceris, quæ grauior est si ab illa auferre tentantur: sic post alios antiquiores tradit Calderinus *tract. de hæreticis. rubr. de hæres. contum. n. 1. & 2. vmbert. Locat. in iudicial. instit. sit. verbo *carcer.* n. 16. ad finem, vers. *carceres autem fugiens.* Zanch. tract. de hæreticis. c. 10. n. 4. vers. de eo verò, & n. 5. & ibi Campegius in addition. litt. C. in verbo *detrahitur.* Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 56. n. 4. & videtur esse sententia Eymetici director. 3. part. quæst. 97. *finis.* Mouentur, quia omitte sine causa penitentiam sibi iniunctam exequi, præsumitur sicte conuictum esse, & in errore prillino perseverare. Ergo vt relapsus damnari poterit, quia in errorem iam reprobatum præsumitur relabi. Neque obstat hanc penitentiam violatione non esse formaliter hæresim, sed solum ex illa præsumptiue argui, quominus vt relapsus damnatur: quia (vt supra diximus) vt relapsus damnatur, qui abiurata hæresi in violentiam illius incidit suspicionem *cap. accusatus de hæreticis, in 6.**

4. Nihilominus verius, & probabilius reputo hunc violentam penitentiam iniunctas, non relapsum, sed impenitentem esse, & contra illum tanquam impenitentem procedi posse, dum in illo statu perseverat, & sicut impenitens, si à contumacia recedit, & misericordiam expostulat, admittitur, & nullo modo brachio seculari traditur: sic cum hoc impenitente faciendum est: debet tamen pro crimine violatæ penitentia abique causa arbitrio Inquisitorum puniri, vel pecuniaria pena, vel fustibus, vel iciniis, penata qualitate Personæ, grauitate criminis, & malitia: sic docet doctissimus Franciscus Pegna 3. parte quæst. 96. *comment. 1. & 6. vers. itaque.* Ioan. à Rojas *tract. de hæres. 2. part. assert. 4. n. 335. vers. tertio fuit.* Simancas de catholic. instit. tit. 16. *rubr. de custodia reorum. n. 24. & 25. vocans contrariam opinionem crudellem, & fallam in enchirid. violata relig. 1. 57. rubr. de carcere perpetuo n. 4. & 5. Hippolit. Riminald. conf. 150. per totum Farinacius quæst. 193. n. 136. & segg. præcipue 146. Lexius Zechius summ. 1. part. 1. de fide rubr. de hæres. cap. 11. n. 19. vers. secundo loco & alij apud ipsos. Ratio efficax est, quia violatæ penitentias iniunctas quales sunt, fugere è carcere, habitum penitentialem non deserte, non peregrinari, & non est signum à iure statum, approbationis erroris, Ergo non debet violas ob talem violationem, vt relapsus condemnari. Probo hanc consequentiam, quia non permittitur iudicibus condemnare vt relapsum, quem iura relapsum non iudicant. Adde solum fictione, & præsumptione iuris poterit dici violas habentis penitentias iniunctas approbare errorem detestatum, cum ergo verè non approbet, pena ordinata puniendus non est. Et ex his soluitur contrarium fundamentum procedit enim cum quis omitte exequi penitentias directæ contrarias errori detestato, veluti si omittet se purgare, errorem abiurare, hæreticis non fauere: hæc enim à iure statuta sunt signa vehementer approbationis erroris, ac proinde vt relapsus postea is condemnari, lecus de aliis penitentis: vt bene Hippolit. Riminald. Franc. Pegna, Simanc. Farinac. docent *leci al. legatis.**

5. Extendenda tamen est hæc nostra sententia, vt procedat, etiam si hæreticus penitens sub iuramento, & pena relapsi se obligasset ad penitentiarum executionem: adhuc non debet vt relapsus condemnari ob violationem penitentiarum, quæ heresi directæ contrariæ non sunt. Quia obligatio cuiuscumque merienda est iuxta iuris regulas, quibus censendus est quilibet se velle conformare. *l. si duo. ff. de acquirenda, vel omittenda hæres. l. vmo potest. ff. de legatis. 1.* Cum ergo regula iuris non permittat hunc violatorem vt relapsum puniri, ex eius obligatione hanc penam portare non debet. sic Hippolit. Riminald. conf. 150. num. 6. & 7. iuncto. n. 35. lib. 4. Franciscus Pegna direct. 3. p. quæst. 97. *comment. 156. in fine.* Farinacius quæst. 193. de hæres. n. 142. Menoch. conf. 81. n. 113. & segg. lib. 3.

DISPUTATIO VII.

De penis suspecti hæretici, filiorumque hæretici.

PUNCTUM I.

Hæresis suspecti quam penam incurrit.

1. Quotuplex sit hæresis suspicio.
2. Magna, & vehementis suspicio hæresis quæ sit, varijs exemplis explicatur.
3. Quæ sit maxima, & violenta hæresis suspicio.
4. Leuis suspicio non sufficit ad condemnationem.
5. Sufficit ad interrogandū reum, secundam plures Doctores.
6. Alij reiciunt.
7. Distinctione resoluuntur difficultates, & statuitur interrogandū posse, si oriatur suspicio ex delicto, cui iuri communi annexa est talis suspicio secus si solum ex opinione Doctorem.
8. Leuiter suspectus suspicione præbabit, & iuridica condennandus est vt abiuere de leui.
9. Pro crimine inducente suspensionem leuem condemnari potest reus ad aliquam penam pecuniariam, vel carceris pro aliquo tempore.
10. Ad que condemnari potest qui vehementer suspectus est.
11. Quid si suspicio ex famoria hæresis oriatur.
12. Violenter suspectus vt hæreticus damnari potest.

HÆRETICIS affines sunt crimen committentes, ob quod redduntur de hæresi suspecti. Hæc autem suspicio triplex est, modica, siue leuis, magna, siue vehemens, maxima siue violenta. Modica suspicio, & leuis est, quæ ex leuibus indicis, & coniecturis oritur. Vocantur leuia indicia, modicæque coniecturæ, ex quibus leuiter inferitur crimen suspectum, quod aliis terminis declaratur.